

Forenzičar opisuje masovne grobnice

Author: Velma Šarić

Dve jame iskopane na području Srebrenice navodno su sadržavale ostatke oko tri stotine ljudi.

Piše: Velma Šarić iz Sarajeva (TU br. 678, 4. februar 2011.)

Sudski antropolog Vilijam Hagland (William Haglund) svedočio je ove sedmice pred Haškim tribunalom na suđenju Zdravku Tolimiru u vezi sa ekshumacijom masovnih grobnica na području Srebrenice tokom 1998.

Kao bivši pomoćnik komandanta vojske bosanskih Srba (Vojska Republike Srpske, VRS) za vojno-obaveštajni rad i bezbednost, Tolimir je prema navodima tužilaca bio direktno potčinjen načelniku generalštaba, Ratku Mladiću, za kime Tribunal traga zbog toga što je, između ostalog, sudelovao u srebreničkom masakru.

Tolimir se po osam tačaka optužnice tereti za genocid, istrebljenje, ubijanje, te prisilno razmeštanje stanovništva i deportaciju Bošnjaka iz Srebrenice i Žepe, a u periodu od jula do novembra 1995.

Hagland je od 1996. do 1998. radio za kancelariju tužilaštva kao viši konsultant sudske medicine, predvođeci tim forenzičara i patologa koji su sudelovali u istragama srebreničkih zločina.

On je pred Tribunalom već svedočio na dva suđenja koja su se ticala Srebrenice. Bilo je to tokom 2000. i 2007. godine, a tužilac je ove sedmice pročitao sažetak tih svedočenja i zatražio odgovore na neka dodatna pitanja.

Na početku zasedanja, tužilac Piter Mekloski (Peter McCloskey) je saopštio da je svedok američki sudski antropolog koji forenzičke istrage vodi od 1993. i raspolaže „velikim iskustvom stečenim širom sveta“.

Radio je za Visokog komesara Ujedinjenih nacija za ljudska prava „u Istočnom Timoru, Somaliji, Avganistanu i Iraku“, kazao je tužilac, dodajući da je tokom 1996. svedok radio i u Tribunalu za Ruandu.

„U periodu od 1996. do 1998., svedok je predvodio tim koji je radio na ekshumacijama brojnih masovnih grobnica nastalih nakon pada srebreničke enklave“, nastavio je tužilac.

Otkrića tog tima – zajedno sa nalazima brojnih stručnjaka, počev od lekara pa do eksperata za ljudska prava – koja su se ticala masovnih grobnica u Cerskoj, Novoj Kasabi, Lažetama i Pilici, izneta su u dva izveštaja koja je sačinio Hagland.

„U grobnici u Pilici, dr Hagland i njegov tim su pronašli ostatke barem 132 osobe, dok je u grobnici u Cerskoj nađeno 150 ljudi“, kazao je tužilac.

„Možete li sudskom veću ukratko opisati grobnicu u Pilici, i stanje u kojem ste je zatekli na početku ekshumacije?“, nastavio je on.

„Jama u kojoj se grobnica nalazila bila je duga 28 i široka 6 metara, a duboka najviše oko tri metra“, kazao je Hagland. „Tu je na jednom kraju nađena gomila posmrtnih ostataka ukupno 132 osobe, ostataka koji su naprosto bili ubačeni unutra.“

Tužilac je potom svedoka pitao šta su on i njegov tim našli na području Cerske.

„Masovna grobnica u Cerskoj se nalazila na šljunčanom putu koji se pružao niz padinu prema selu Cerska“, odgovorio je Hagland. „Grobница je bila locirana pokraj tog puta, u pitanju je bio obronak na kojem je zemlja bila iskopana kako bi put bio proširen, a nalazio se naspram padine.“

„Postojala je otvorena jama na tom mestu, koja je iskorištena kao šljunčana rupa. Na tom mestu smo našli tela, a veliki broj čaura na strani naspram padine. To jasno pokazuje da su ubice stajale na jednoj strani, na dužoj strani grobnice, dok su žrtve morale biti postrojene s druge, kako bi potom bilo pucano u njih.“

Rekao je da je njegov tim našao prazne čaure na mestu gde su „[žrtve] pale kada su hici ispaljeni.“

„Kada je na njih pucano, ljudi bi pali preko ivice i naprosto se otkotrljali u jamu. Uz pomoć mehanizacije, tela su bila zatrpana šljunkom“, nastavio je Hagland, napominjući da je dubina grobnice iznosila oko šest metara, a dužina oko 30 metara, te da su tela u njoj bila „raštrkana“.

Hagland i njegov tim su u 149 slučajeva bili u stanju da utvrde da je uzrok smrti bilo ranjavanje iz vatrenog naoružanja. Osim toga, na 48 leševa nađeni su tragovi „vezivanja na rukama i nogama“.

„Neki od tih poveza su nađeni u blizini, ili na samim ostacima, uglavnom preko ruku, a u većini slučajeva su bili [načinjeni od] žice“, objasnio je svedok, dodajući da tu lokaciju u Cerskoj niko pre toga nije ni takao.

Vraćajući se na temu grobnice u Pilici, svedok je rekao kako je situacija tamo bila „daleko kompleksnija“.

„Na daljem kraju grobnice, nakon što smo počeli da kopamo, pronašli smo gomilu posmrtnih ostataka koji su bili odvojeni od delova tela pronađenih u drugim delovima grobnice“, kazao je on.

Svedok je objasnio da je grobnica u Pilici predstavljala „pomešanu gomilu ljudi.“

„Pokraj puta se nalazilo polje sa bujnim rastinjem. Pretpostavili smo da su ljudi bili streljani na tom polju, a da je potom korištena mehanizacija kako bi se tela podigla, što je mestimice dovodilo i do toga da se pokupi deo rastinja koje smo pronašli i u grobnici, i koje je tamo dospelo sa mesta gde su se odigrale egzekucije.

„Prilikom nošenja leševa, delovi posmrtnih ostataka su ispadali.“

Svedok je dodao da su „blato i trava bili nađeni na pojedinim delovima tela, dok su ostali delovi tela bili čitavi, a sve se nalazilo na velikoj gomili“. „Jeste li mogli da zaključite da li je iko na bilo koji način dirao ovu grobnicu?“, pitao je tužilac.

„Nisam bio toliko siguran kada je u pitanju ta grobnica“, odgovorio je svedok, dodajući da bi „najveći deo zemlje trebalo da bude zagađen raspadanjem ljudskih ostataka i curenjem vode u tlo.

„Međutim, nismo primetili ništa slično, što znači da zemljište na tom području nije bilo dirano. Jednostavno, deluje logičnije da su tela u tom stanju bila doneta nakon što su ljudi ubijeni na poljani, a njihova tela naprosto pokupljena mehanizacijom i preneti u grobnicu.“

Prva optužnica protiv Tolimira objavljena je 25. februara 2005., pri čemu je on uhapšen tek 31. maja 2007. A 16. decembra 2009. izjasnio se kao nevin po svim tačkama optužnice.

Velma Šarić je obučena novinarka IWPR-a iz Sarajeva.

Location: Balkans

Topic: International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia

---

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/forenzi%C4%8Dar-opisuje-masovne-grobnice>